Konstitutionsutskottets betänkande

1978/79:40

med anledning av propositionen 1978/79:157 med förslag till lag om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar, m. m. jämte motioner

I detta betänkande behandlas dels propositionen 1978/78:157, dels motionerna 1978/79:2525 och 2526, som väckts med anledning av propositionen.

Propositionen

I propositionen föreslås en ny lag om ändring i indelningen i kommuner, landstingskommuner och församlingar. Den nya indelningslagen som ersätter 1919 års lag om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning innebär en modernisering av indelningslagstiftningen i både sakligt och formellt hänseende.

I den nya lagen finns bestämmelser om förutsättningarna för att ändringar i den kommunala indelningen skall få göras och om förfarandet vid sådana ändringar. Där anges också hur kommunernas inbördes ekonomiska förhållanden skall regleras samt när en indelningsändring träder i kraft och hur den kommunala beslutanderätten skall fördelas vid sådan ändring.

Enligt de nya bestämmelserna får ändring i kommunindelningen göras, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller annars från allmän synpunkt. Hänsyn skall därvid tas till önskemål och synpunkter dels från den eller de kommuner som berörs, dels från ortsbefolkningen. Mot en kommuns vilja får enligt förslaget en indelningsändring genomföras endast om det finns synnerliga skäl för ändringen.

De nuvarande bestämmelserna om att en särskild plan skall finnas som visar den lämpligaste kommunindelningen i varje län slopas enligt förslaget.

Beslutanderätten i fråga om mer omfattande ändringar i den kommunala indelningen föreslås liksom hittills tillkomma regeringen. Ärenden om mindre indelningsändringar delegeras till kammarkollegiet.

Bestämmelserna om ekonomisk reglering mellan kommunrna vid en indelningsändring bygger enligt förslaget på en principiell avtalsfrihet för kommunerna när det gäller fördelningen av tillgångar och förbindelser. Regeringen kommer dock även i fortsättningen att fastställa den ekonomiska regleringen i samband med beslutet om indelningsändring.

Alla ändringar i den kommunala indelningen träder enligt förslaget i kraft vid ett årsskifte. Mera omfattande ändringar kommer att träda i kraft vid

årsskiftet närmast efter ordinarie val av kommunfullmäktige. Regeringens beslut om en indelningsändring skall som regel fattas minst ett år före ikraftträdandet. När kammarkollegiet fattar beslutet, är motsvarande övergångstid tre månader.

Regler föreslås om vilken rätt att fatta kommunala beslut under tiden mellan beslut om indelningsändring och ikraftträdandet som tillkommer företrädare för de kommuner som berörs av en ändring. Vid mer omfattande ändringar föreslås att ett särskilt organ liksom hittills skall kunna utses för att utöva beslutanderätten för den nya kommunen under denna övergångsperiod. Det föreslås att detta organ i fortsättningen benämns indelningsdelegerade. En särskild lag om kommunala indelningsdelegerade skall enligt förslaget ersätta den nuvarande lagen om kommunala sammanläggningsdelegerade.

För ändringar i indelningen i landstingskommuner och församlingar föreslås regler som i allt väsentligt stämmer överens med de regler som avses gälla för ändringar i kommunindelningen.

Följdändringar föreslås i en rad författningar. Den nya indelningslagstiftningen avses träda i kraft den 1 juli 1979.

Propositionens hemställan

I propositionen hemställs att riksdagen antar de i propositionen intagna förslagen till

1. lag om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar,
2. lag om kommunala indelningsdelegerade,
3. lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga sammanläggningsdelegerade,
4. lag om ändring i kommunallagen (1977:179),
5. lag om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse,
6. lag om ändring i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.,
7. lag om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar,
8. lag om upphävande av vissa författningar om övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen.

Motionerna

I motionen 1978/79:2525 av Karl Boo (c) hemställs att riksdagen beslutar att de särskilda hänsynskriterierna i 1 kap. 1 § i förslaget till indelningslag och folkomröstningsreglerna i 1 kap. 24 § får en sådan utformning att de blir tillämpliga även i de fall då det är fråga om sammanslagning av hela kommuner.

Motionären anför att 1 kap. 24 § innebär att länsstyrelser kan anordna folkomröstning för att utröna ortsbefolkningens inställning till delning av kommun eller överföring av kommundel till annan kommun. Enligt motionärens mening är det väl så angeläget att efterhöra ortsbefolkningens inställning ifall det någon gång dess värre skulle bli aktuellt att sammanslå hela kommuner. Detta bör klart anges i 1 kap. 24 §. Analogt härmed bör sammanslagningsfallet nämnas i 1 kap. 1 §, när det talas om särskild hänsyn till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter.

I motionen 1978/79:2526 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen med avslag på regeringens förslag i propositionen 1978/79:157 i denna del beslutar att ärenden om mindre indelningsändringar skall delegeras till länsstyrelserna för beslut.

Enligt motionärerna talar de starkaste skälen för att beslutanderätten i ärenden om indelningsändringar av mindre omfattning delegeras till länsstyrelserna och inte till kammarkollegiet, vilket föreslås i propositionen. Länsstyrelserna har ansvaret för samhällsplaneringen i länen. Denna har stor betydelse för bedömningen av indelningsfrågor. Länsstyrelserna har vidare en bättre lokalkännedom än kammarkollegiet. I propositionen anförs enligt motionen inga andra skäl för att välja kammarkollegiet än att det ligger ett värde i att få en enhetlighet i bedömningen. Samtidigt uttalas i propositionen att länsstyrelserna bör få en framträdande roll i utredningsarbetet inför beslut i indelningsärenden, just på grund av deras befattning med länsplaneringen och deras bättre lokalkännedom.

Utskottet

I propositionen föreslås en ny lag om ändring i indelningen i kommuner, landstingskommuner och församlingar. Den nya indelningslagen avses ersätta 1919 års lag om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning. En särskild lag om kommunala indelningsdelegerade skall enligt förslaget ersätta den nuvarande lagen om kommunala sammanläggningsdelegerade. Vidare föreslås i propositionen följdändringar i en rad författningar.

Förslagen i propositionen innebär en modernisering av indelningslagstiftningen i både sakligt och formellt hänseende. I samband med behandlingen av propositionen 1975/76:187 om kommunal demokrati och ny kommunallag underströk utskottet (KU 1976/77:25) vikten av att den gamla indelningslagen kunde få en modernare och inte minst från lagteknisk synpunkt bättre utformning.

Förslagen i propositionen bygger på indelningslagskommitténs betänkande (SOU 1978:32) Ny indelningslag för kommuner, landstingskommuner och församlingar, som har fått ett i stort sett gynnsamt mottagande av remissinstanserna. Förslagen grundar sig bl. a. på de erfarenheter som kan hämtas från praxis i indelningsärenden. Utskottet anser att förslagen med vissa undantag, som utskottet återkommer till nedan, uppfyller de krav som

rimligen kan ställas på en modern lagstiftning om ändring i den kommunala indelningen.

Utskottet kommer i det följande att behandla propositionen i de delar som berörs av motionerna och i övrigt i den mån utskottet har funnit anledning att kommentera förslagen.

I motionen 1978/79:2525 av Karl Boo (c) hemställs att riksdagen beslutar att de särskilda hänsynskriterierna i 1 kap. 1 § i förslaget till indelningslag och folkomröstningsreglerna i 1 kap. 24 § får en sådan utformning att de blir tillämpliga även i de fall då det är fråga om sammanslagning av hela kommuner.

Motionären anför att 1 kap. 24 § innebär att länsstyrelsen kan anordna folkomröstning för att utröna ortsbefolkningens inställning till delning av kommun eller överföring av kommundel till annan kommun. Enligt motionärens mening är det väl så angeläget att efterhöra ortsbefolkningens inställning ifall det någon gång dess värre skulle bli aktuellt att sammanslå hela kommuner. Detta bör klart anges i 1 kap. 24 §. Analogt härmed bör sammanslagningsfallet nämnas i 1 kap. 1 § när det talas om särskild hänsyn till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter.

I 1 kap. 1 § i förslaget till ny indelningslag anges förutsättningarna för att en ändring i kommunindelningen skall få ske. Prövningen av en fråga om indelningsändring innebär enligt propositionen i allmänhet en skälighetsbedömning där olika intressen vägs mot varandra. Föredragande departementschefen anser i likhet med indelningslagskommittén att bestämmelsernas huvudsyfte bör vara att säkerställa att dessa intressen beaktas i tillräcklig utsträckning. Enligt 1 kap. 1 § andra stycket skall särskild hänsyn vid prövning av en fråga om indelningsändring tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. I 1 kap. 1 § tredje stycket finns en bestämmelse om hänsyn till ortsbefolkningens inställning till en föreslagen indelningsändring. Enligt denna bestämmelse skall särskild hänsyn också tas till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter, om en indelningsändring innebär att en kommun delas eller att en del av en kommun överförs till en annan kommun.

Med ortsbefolkningen avses människorna i det område som genom indelningsändringen skulle komma att överföras till en annan kommun eller brytas ut till en egen kommun. Bestämmelsen omfattar inte sammanläggning av kommuner. I dessa fall behövs enligt propositionen inget klarläggande av vilket inflytande befolkningen skall ha i indelningsärendet.

Att regeringen tar särskild hänsyn till den lokala opinionen torde enligt propositionen vara ofrånkomligt. Detta betyder emellertid inte att ortsbefolkningen representerar kommunen. I detta sammanhang erinrar föredragande departementschefen om bestämmelsen om att indelningsändring mot en kommuns vilja får ske endast om synnerliga skäl föreligger. Ortsbefolkningen

kan enligt propositionen aldrig anses tala för kommunen i ett indelningsärende. Det kan bara kommunfullmäktige göra.

Befolkningens förhållanden, dess tillgång till samhällsservice o. d. är en av de centrala faktorerna vid bedömningen av en fråga om indelningsändring. Utskottet anser det därför vara naturligt att som ofta skett i praxis stor hänsyn tas till en folkopinion som kommit till klart uttryck. Detta bör enligt utskottet återspeglas i lagtexten. Utskottet anser emellertid att den lagregel som föreslås i propositionen är alltför restriktiv i två avseenden. Dess tillämpningsområde är begränsat dels till sådana indelningsändringar som innebär att en kommun delas, dels till de människor som bor i ett område som skall brytas ut till en egen kommun eller överföras till en annan kommun. Av uttalandena i propositionen framgår att avsikten inte varit att hänsyn inte skulle kunna tas även till befolkningen i en kommun som föreslagits bli sammanlagd med en annan kommun eller, vid delning av en kommun, till människorna i den återstående delen av kommunen. Goda skäl talar enligt utskottets mening för att 1 kap. 1 § i propositionens förslag till ny indelningslag ändras så att det klargörs att bestämmelsen medger att sådana hänsyn tas. Som bestämmelsen är utformad i propositionen kan den i onödan försvåra den ofta komplicerade avvägning mellan olika faktorer och intressen som måste göras vid avgörandet av frågor om indelningsändring. Bestämmelsen bör således ändras dels i den riktning som anges i motionen 1978/79:2525, dels så att den vid delning och områdesöverföring omfattar även hänsyn till befolkningen i den minskade kommunen.

En bestämmelse om hänsyn till den lokala opinionen i indelningsärenden förutsätter att det är möjligt att få klarhet om vad befolkningen vill. Mot den bakgrunden föreslås i propositionen en bestämmelse (1 kap. 24 § i förslaget till ny indelningslag) om möjlighet för den statliga utredningsmyndigheten att vid utredningen av ett indelningsärende göra en särskild undersökning av ortsbefolkningens inställning till en indelningsändring. Undersökningen kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Bestämmelsen är tillämplig på indelningsändringar som innebär att en kommun delas eller att en del av en kommun överförs till en annan kommun. Den omfattar således inte sammanläggningsfallen och inte heller befolkningen i den återstående delen av en kommun som förlorar en del av sitt område genom indelningsändringen. Detta är enligt propositionen en följd av motsvarande begränsningar i bestämmelsen i 1 kap. 1 § om särskild hänsyn till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter. Utskottet anser, i likhet med motionären i motionen 1978/79:2525 vad avser sammanläggningsfallen, att dessa begränsningar bör undanröjas även när det gäller de särskilda undersökningarna om befolkningens inställning. Motionen bör bifallas. Utskottet har noterat att föredragande departementschefen anser att inget hinder bör uppställas mot att höra även befolkningen i den minskade kommunen. Vid fråga om delning av en kommun torde det enligt föredraganden ofta vara lämpligt att låta omröstningen omfatta invånarna i de olika

kommundelarna. Detta vill utskottet särskilt understryka.

Enligt föredragande departementschefen bör kommunfullmäktige i första hand ges möjlighet att inhämta synpunkter från befolkningen med stöd av 2 kap. 18 § kommunallagen. Utskottet delar denna uppfattning. Den statliga utredningsmyndigheten bör samråda med kommunen i fråga om omröstning. Bestämmandet av omröstningens omfattning bör alltid föregås av noggranna överväganden.

Enligt 1 kap. 24 § andra stycket i propositionens förslag till indelningslag får länsstyrelsen anlita valnämnden i kommunen vid genomförandet av omröstningar i indelningsfrågor, om inte nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom. Valnämnden bedömer själv om så är fallet. Om valnämnden inte kan medverka, ankommer det på länsstyrelsen att själv ombesörja alla de åtgärder som behövs för att genomföra omröstningen.

Indelningslagskommittén föreslog att fullmäktige skulle ges rätt att hindra att valnämnden medverkar. Kommittén hänvisade till bestämmelserna i 2 kap. 18 § kommunallagen om landstingskommuns rätt att anlita en kommuns valnämnd. I sådana fall har det ansetts lämpligt att ge kommunfullmäktige sista ordet i frågan om valnämnden skall få anlitas. Därigenom undviks enligt konstitutionsutskottet (KU 1975/76:25) att en landstingskommun får rätt att anlita valnämnden för att genomföra en undersökning som i olika avseenden kan strida mot primärkommunala intressen.

Enligt propositionen uppnår man genom valnämndens medverkan den bästa garantin för att en omröstning skall kunna genomföras under betryggande former. En rätt för länsstyrelsen att oberoende av kommunfullmäktiges medgivande anlita valnämnden kan inte anses innebära ett sådant intrång i den kommunala självstyrelsen som kommittén befarat.

Även om det ligger något i indelningslagskommitténs ståndpunkt i fråga om rätten att anlita valnämnden, anser utskottet för sin del att de skäl som talar för propositionens förslag väger tyngre.

I motionen 1978/79:2526 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen med avslag på regeringens förslag i propositionen 1978/79:157 i denna del beslutar att ärenden om mindre indelningsändringar skall delegeras till länsstyrelserna för beslut.

Enligt motionärerna talar de starkaste skälen för att beslutanderätten i ärenden om indelningsändringar av mindre omfattning delegeras till länsstyrelserna och inte till kammarkollegiet, vilket föreslås i propositionen. Länsstyrelserna har ansvaret för samhällsplaneringen i länen. Denna har stor betydelse för bedömningen av indelningsfrågor. Länsstyrelserna har vidare en bättre lokalkännedom än kammarkollegiet.

I propositionen föreslås att kammarkollegiet får besluta om indelningsändringar som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan kommuner (1 kap. 3 § i förslaget till ny indelningslag).

De indelningsärenden som kammarkollegiet beslutar om torde enligt

propositionen huvudsakligen komma att avse områden med enstaka fastigheter eller delar av fastigheter där få eller inga människor bor.

I propositionen framhålls att de ärenden som enligt förslaget delegeras till kammarkollegiet huvudsakligen kommer att röra sig om mindre omfattande indelningsändringar av typ gränsjusteringar. Erfarenhet av samhällsplanering torde inte ha en sådan betydelse för prövningen av dessa ärenden att den bör vara avgörande för var beslutanderätten bör ligga. Föredragande departementschefen betonar att de ärenden som inryms i den grupp som bör delegeras är förhållandevis få. Han ifrågasätter därför det lämpliga i att splittra upp ärendena på 24 olika myndigheter.

Kommittén framhåller att det endast är ett mycket litet antal mindre indelningsärenden som uteslutande avser den kommunala indelningen. Oftast påverkas också den kyrkliga indelningen. Detta är enligt föredragandens mening ett starkt argument för att beslutanderätten läggs hos kammarkollegiet, som har en rik erfarenhet av kyrkliga frågor. En ordning som innebär att länsstyrelserna fattar beslut enbart i ärenden som inte berör den kyrkliga indelningen avvisas bestämt i propositionen.

I propositionen diskuteras även frågan om decentralisering av utredningsansvaret i indelningsärenden till länsstyrelserna. Med hänsyn till att kammarkollegiet föreslås få beslutanderätten i ärenden om mindre indelningsändringar anses det rimligt att kollegiet också har ansvaret för utredningen i dessa ärenden. Enligt propositionen bör kammarkollegiet liksom hittills ha det övergripande utredningsansvaret även i övriga indelningsärenden. Länsstyrelserna bör enligt propositionen i fortsättningen få en mera framträdande roll i själva utredningsarbetet.

Utskottet anser för sin del att det finns behov av en central myndighet som kan handlägga frågor om ändring i den kommunala indelningen. Kammarkollegiet bör i stort sett behålla de uppgifter kollegiet hittills har haft i indelningsärendena. Kollegiet bör också få besluta i ärenden om indelningsändringar av mindre omfattning med den avgränsning gentemot regeringen som föreslås i propositionen. Ärendena i denna kategori torde dock inte sällan vara av den arten att det från olika synpunkter ter sig lämpligast att länsstyrelsen träffar avgörandet. För att länsstyrelsen skall ha befogenhet att besluta i dessa ärenden bör två krav vara uppfyllda. Enighet skall råda mellan de berörda kommunerna och församlingarna om att indelningsändringen bör genomföras. Vidare skall gälla att indelningsändringen avser kommuner och församlingar i samma län. Utskottet föreslår att ärenden av detta slag decentraliseras till länsstyrelserna, som även bör ha rätt att avslå ansökningar om indelningsändring i dessa fall. Utskottet tillstyrker således motionsyrkandet.

Länsstyrelsens beslutsbefogenhet bör omfatta även ändringar i församlingsindelningen. I dessa fall skall länsstyrelsen samråda med domkapitlet.

Ansökningar om sådana indelningsändringar som kan bedömas falla inom

länsstyrelsens kompetensområde bör ges in till kammarkollegiet som först har att kontrollera att ärendet inte är av det slaget att det skall avgöras av regeringen. Om kammarkollegiet sedan finner att ärendet hör till länsstyrelsens beslutsområde, överlämnar kollegiet ärendet till länsstyrelsen. I dessa ärenden bör länsstyrelsen redan från början göra så mycket som möjligt av utredningen. Besvär över länsstyrelsens beslut bör få anföras hos kammarkollegiet vars beslut i besvärsärendet i sin tur bör kunna överklagas hos regeringen.

En indelningsändring träder enligt 1 kap. 12 § i propositionens förslag till ny indelningslag i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om ändringen är av sådan omfattning att en kommun enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kommunfullmäktige, träder ändringen i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kommunfullmäktigeval har ägt rum. Det är fråga om sådana sammanläggningar och delningar av kommuner som medför nybildning av en kommun samt andra indelningsändringar som leder till en större ökning eller minskning av folkmängden (som regel minst 15 %) för någon av de kommuner som berörs av ändringen. I sådana fall utses enligt propositionsförslaget alltid indelningsdelegerade.

Enligt 1919 års indelningslag kan regeringen i samband med en indelningsändring förordna att nyval av kommunfullmäktige skall förrättas. Emellertid har under senare år extra val av kommunfullmäktige helt undvikits. Detta har kunnat ske genom att regeringen bestämmer tidpunkten för ikraftträdandet av indelningsändringar, som är så omfattande att de bör medföra nyval av fullmäktige, till årsskiftet efter ordinarie fullmäktigeval. Härigenom kan nya fullmäktige utses i vanlig ordning vid detta val.

Indelningslagskommittén, vars förslag på denna punkt stämmer överens med propositionsförslaget, är av den uppfattningen att det även i framtiden torde bli naturligt att sätta stora indelningsändringar i kraft vid årsskiftet efter ordinarie val för att undvika olägenheter med extra val. Ordinarie fullmäktigeval förrättas vart tredje år. Kommittén påpekar att beredningen av ärenden om indelningsändringar som är så omfattande att de motiverar nyval alltid är tidskrävande. Det finns enligt kommittén sannolikt möjligheter att planera och bedriva handläggningen av ärenden som gäller omfattande indelningsändringar så att ändringen utan olägenhet kan träda i kraft vid årsskiftet efter ordinarie val. Enligt kommitténs mening är nackdelarna med extra val i samband med indelningsändring så betydande att indelningsändringar som är så omfattande att nya fullmäktige bör väljas endast bör få sättas i kraft vid årsskiftet efter ordinarie val.

Kommitténs förslag har tillstyrkts av samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan. Föredragande departementschefen, som ansluter sig till kommitténs uppfattning, anser att den föreslagna ordningen underlättar det praktiska genomförandet av ändringar i kommunindelningen för såväl staten som kommunerna.

Utskottet delar den uppfattning i fråga om behovet av att kunna hålla extra val som kommer till uttryck i betänkandet och propositionen. De ärenden om delning av kommuner som f. n. utreds ger enligt utskottets mening inte anledning till annat ställningstagande. Utskottet vill särskilt hänvisa till att mandatperioderna endast är tre år och att utredningen och förberedandet av större indelningsändringar är en tidskrävande process.

I propositionen behandlas de kommunalanställdas förhållanden vid indelningsändring. Bl. a. diskuteras frågan om arbetsgivaransvaret vid delning av kommuner och om de anställdas ställning påverkas av om delningen sker genom upplösning av kommunen eller genom utbrytning av ett område från en bestående kommun.

När det gäller frågan om delning av en kommun bör leda till att kommunen upplöses eller ej, går föredragande departementschefen inte närmare in på hur praxis bör utformas i fortsättningen. I praktiken torde inte de anställdas ställning påverkas nämnvärt av vilken form indelningsändringen ges i detta avseende. Möjligen kan större klarhet i fråga om ansvaret mellan de nya kommunerna uppnås, om den äldre kommunen upplöses. Å andra sidan kan en upplösning innebära en osäkrare ställning i vissa frågor för de anställda. Ett flertal praktiska skäl främst när det gäller utformningen av den ekonomiska regleringen talar enligt föredraganden också för att upplösning av kommun bör undvikas. Enligt föredragandens mening bör en avvägning ske i varje särskilt fall av fördelarna och nackdelarna med olika tänkbara lösningar.

Utskottet delar uppfattningen att ingen av de båda delningsformerna generellt bör ges företräde framför den andra. Det får avgöras från fall till fall vilken lösning som är lämpligast. I övrigt kan utskottet i allt väsentligt instämma i vad som sägs i propositionen i fråga om de anställdas förhållande vid indelningsändringar.

I propositionen föreslås en bestämmelse om revision i fråga om verksamheten i indelningsdelegerades arbetsutskott och kommittéer. Däremot behandlas inte frågan om hur den vanliga kommunala revisionen fungerar i samband med indelningsändringar. Problem kan tänkas uppkomma i synnerhet vid indelningsändringar av större omfattning, framför allt delning av en kommun. Utskottet anser att det kan finnas anledning att uppmärksamma revisionsfrågan när erfarenheter på området har vunnits genom de fall av kommundelning som nu är aktuella.

I övrigt föranleder propositionen inte något särskilt uttalande från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med anledning av propositionen 1978/79:157 i dessa delar och med bifall till motionerna 1978/79:2525 och 1978/79:2526 antar den av utskottet i bilaga till detta betänkande föreslagna lydelsen av 1 kap. 1, 3, 5, 21 och 24 §§ samt 3 kap. 2, 4 och 6 §§ förslaget till lag om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar,

2. med bifall till propositionen i återstående delar antar de genom propositionen framlagda lagförslagen i övrigt.

Stockholm den 10 maj 1979

På konstitutionsutskottets vägnar
KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Holger Mossberg (s), Bertil Fiskesjö (c), Torkel Lindahl (fp), Sven-Erik Nordin (c), Lars Schött (m), Hans Gustafsson (s), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Per Unckel (m), Lars-Ingvar Sörenson (s) och Gusti Gustavsson (s).

Bilaga

Av utskottet föreslagen lydelse av 1 kap. 1, 3, 5, 21 och 24 §§, samt 3 kap. 2, 4 och 6 §§ förslaget till lag om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar

Propositionens förslag	*Utskottets förslag*
1 kap. 1 §	
Regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i kommuner, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får regeringen meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande.	Regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i kommuner, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får regeringen meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande.
Vid prövning av frågan om indelningsändring skall särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl.	Vid prövning av frågan om indelningsändring skall särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn skall också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.
Om en indelningsändring innebär att en kommun delas eller att en del av en kommun överförs till en annan kommun, skall särskild hänsyn också tas till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter.	
1 kap. 3 §	
Kammarkollegiet får besluta om en indelningsändring som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan kommuner.	Kammarkollegiet får besluta om en indelningsändring som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan kommuner.
	Om de kommuner som närmast berörs av en sådan indelningsändring är ense om denna och ändringen

Propositionens förslag	*Utskottets förslag*
	avser kommuner i samma län, får dock länsstyrelsen besluta om ändringen.
1 kap. 5 §	
Kammarkollegiets beslut enligt 3 eller 4 § överklagas hos regeringen genom besvär.	Länsstyrelsens beslut enligt 3 § andra stycket överklagas hos kammarkollegiet genom besvär. Kammarkollegiets beslut enligt 3 eller 4 § överklagas hos regeringen genom besvär. Detsamma gäller kammarkollegiets beslut med anledning av besvär över länsstyrelsens beslut.
1 kap. 21 §	
I ett ärende om indelningsändring skall kammarkollegiet göra den utredning som behövs eller, när det bedöms lämpligt, överlämna åt länsstyrelsen att göra utredningen. Om det behövs med hänsyn till ärendets omfattning och beskaffenhet, får kammarkollegiet uppdra åt en särskild utredare att göra utredningen.	I ett ärende om indelningsändring skall kammarkollegiet göra den utredning som behövs eller, när det bedöms lämpligt, överlämna åt länsstyrelsen att göra utredningen. Om det behövs med hänsyn till ärendets omfattning och beskaffenhet, får kammarkollegiet uppdra åt en särskild utredare att göra utredningen. Ärenden om sådan indelningsändring som avses i 3 § andra stycket skall överlämnas av kammarkollegiet till länsstyrelsen.
1 kap. 24 §	
När det finns skäl till det skall en särskild undersökning göras om ortsbefolkningens inställning till en indelningsändring, som innebär att en kommun delas eller att en del av kommun överförs till en annan kommun. Om en särskild utredare finner skäl till en sådan undersökning, skall han anmäla detta till kammarkollegiet, som beslutar i frågan. Länsstyrelsen beslutar om sådana undersökningar i ärenden som länsstyrelsen utreder.	När det finns skäl till det skall en särskild undersökning göras om befolkningens inställning till en indelningsändring. Om en särskild utredare finner skäl till en sådan undersökning, skall han anmäla detta till kammarkollegiet, som beslutar i frågan. Länsstyrelsen beslutar om sådana undersökningar i ärenden som länsstyrelsen utreder.

Propositionens förslag	*Utskottets förslag*
Undersökningen skall göras av länsstyrelsen. Den kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Länsstyrelsen får därvid anlita valnämnden i kommunen, om inte nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom.	Undersökningen skall göras av länsstyrelsen. Den kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Länsstyrelsen får därvid anlita valnämnden i kommunen, om inte nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom.
3 kap. 2 §	
Regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i församlingar, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en församling eller en del av en församling eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får regeringen meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande.	Regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i församlingar, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en församling eller en del av en församling eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får regeringen meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande.
Vid prövning av frågan om indelningsändring skall särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de församlingar som närmast berörs av ändringen. Om en sådan församling motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl.	Vid prövning av frågan om indelningsändring skall särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de församlingar som närmast berörs av ändringen. Om en sådan församling motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn skall också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.
Om en indelningsändring innebär att en församling delas eller att en del av en församling överförs till en annan församling, skall särskild hänsyn också tas till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter.	
3 kap. 4 §	
Kammarkollegiet får besluta om en sådan ändring i församlingsindelningen som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan församlingar.	Kammarkollegiet får besluta om en sådan ändring i församlingsindelningen som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan församlingar.

Propositionens förslag	*Utskottets förslag*
	Om de församlingar som närmast berörs av en sådan indelningsändring är ense om denna och ändringen avser församlingar i samma län, får dock länsstyrelsen besluta om ändringen.
3 kap. 6 §	
Kammarkollegiets beslut enligt 4 eller 5 § överklagas hos regeringen genom besvär.	Länsstyrelsens beslut enligt 4 § andra stycket överklagas hos kammarkollegiet genom besvär. Kammarkollegiets beslut enligt 4 eller 5 § överklagas hos regeringen genom besvär. Detsamma gäller kammarkollegiets beslut med anledning av besvär över länsstyrelsens beslut.